

Onderwerp
 Consultatieadvies wetsvoorstel
 rechtsmacht en strafverhoging
 mensensmokkel

Minister van Justitie en Veiligheid
 Directie Wetgeving en Juridische Zaken
 t.a.v.
 Postbus 20301
 2500 EH Den Haag

VERZONDEN 29 APR. 2022

Organisatieonderdeel

Staf korpsleiding
 Korpsstaf
 Juridische Zaken

Geachte mevrouw

Behandeld door

Functie

Telefoon

E-mail

Ons kenmerk

Uw kenmerk

In afschrift aan

Datum

29 april 2022

Bijlage(n)

0

Pagina

1

Met de brief van 2 maart jl. stelde u mij in de gelegenheid te adviseren op het in consultatie gegeven conceptwetsvoorstel tot wijziging van het Wetboek van Strafrecht in verband met de verhoging van de wettelijke strafmaxima van mensensmokkel en de uitbreiding van de toepasselijkheid van de strafwet op mensensmokkel begaan buiten Nederland. Graag maak ik van die gelegenheid gebruik.

De politie heeft met belangstelling kennis genomen van het wetsvoorstel en concludeert dat het een positieve bijdrage zal bieden aan de betreffende opsporingspraktijk. Het voorstel ziet met de wijziging op een combinatie van uitbreiding van rechtsmacht en verhoging van strafmaxima.

Uitbreiding rechtsmacht

Voor de rechtsmacht wordt beoogd rechtsmacht te kunnen vestigen ten aanzien van in het buitenland begane mensensmokkel, in het geval sprake is van zowel verdachte(n) of migrant(en) die ten tijde van het feit niet de Nederlandse nationaliteit hadden of in Nederland als vreemdeling geworteld zijn, als de niet-Nederlandse verdachte(n) die na het plegen van het feit Nederlander of in Nederland gewortelde vreemdeling is geworden.

Bij het vaststellen van de huidige wetgeving is indertijd geen rekening gehouden met het (gewelddadige) karakter, de omvang en de ernst van de hedendaagse migratiecriminaliteit. Het misdrijf mensensmokkel is naar zijn aard gericht op veelal niet-Nederlandse personen. Het wordt doorgaans gefaciliteerd door personen met de nationaliteit van vertrek- of doorvoerlanden en het zwaartepunt van de uitvoering van de georganiseerde mensensmokkel vindt vaak buiten Nederlands grondgebied of zelfs buiten de Schengenzone plaats. De opzet van de criminele organisaties lijkt vaak niet specifiek op Nederland gericht te zijn, maar meer in algemene zin op de EU-grenzen. In (lang) niet alle gevallen worden dus migranten door de criminele organisaties tot over de Nederlandse grens vervoerd of andere voorbereidings-, deelnemings- of uitvoeringshandelingen in Nederland verricht. In die gevallen is Nederlandse rechtsmacht voor mensensmokkel op basis van het territorialiteitsbeginsel geen gegeven.

Slechts in de incidentele gevallen dat er andere uitvoeringshandelingen dan het daadwerkelijke over de Nederlandse grens brengen op Nederlands grondgebied plaatsvinden, is in het huidige wettelijk stelsel bewijsvergaring mogelijk terwijl de

Onderwerp
Consultatieadvies

Datum
29 april 2022

Pagina
2 van 3

mensensmokkel nog gaande is. Daarbij is vanuit opsporingsperspectief van belang dat in het beste geval de rechtsmacht pas ontstaat na vijf jaar wachten en alleen indien de vreemdeling de Nederlandse nationaliteit aanvraagt en het feit ook in het pleegland strafbaar is. Onderzoeksmogelijkheden zijn dan inmiddels veelal niet meer aanwezig of uiterst beperkt.

Voor de politiepraktijk kan de uitbreiding van extraterritoriale rechtsmacht ook relevant zijn voor mensensmokkel die zich afspeelt op in Nederland geregistreerde NGO-schepen, ten aanzien van pogen, deelnemen of voorbereiden van mensensmokkel naar de Schengen-zone.

Met instemming kan daarom worden geconstateerd dat dit voorstel voorziet in het opheffen van de lacune in rechtsmacht over internationaal georganiseerde mensensmokkel. Het draagt daarmee bij aan de in de politiepraktijk gewenste aansluiting bij het specifieke karakter van dit delict en de werkwijze van de criminele organisaties: deelnemings- en voorbereidingshandelingen vinden immers in de regel in het buitenland (vaak zelfs buiten de EU) plaats door niet-Nederlandse daders tegen niet-Nederlandse migranten. Bovendien, anders dan bij andere vormen van smokkel, hoeven de grote mensensmokkelorganisaties vaak geen zorg te dragen voor het laatste deel van het tracé naar Nederland. Momenteel wordt het strafrechtelijk onderzoek en vervolging in de praktijk onvenredig bemoeilijkt en beperkt, slachtoffers van ernstig geweld kunnen vaak nergens hun recht halen en verdachten kunnen vrijuit gaan, dan wel slechts voor een beperkt aantal misdrijven worden vervolgd.

Aanvullend wordt in artikel II voorgesteld dat het nieuwe artikel 4 onderdeel g van het Wetboek van Strafrecht slechts toepasselijk zal zijn op feiten die na de inwerkingtreding van deze wet zijn gepleegd. Het advies is bij een ernstig misdrijf als mensensmokkel af te zien van het zogeheten verbod tot het toepassen van terugwerkende kracht. Het betreft hier immers geen misdrijf waarbij sprake is van een gewijzigd inzicht omtrent de - wereldwijd bestaande - strafwaardigheid. De verdachte zal zich te allen tijde bewust moeten zijn geweest van het strafwaardige karakter van zijn handelen.

Verhoging strafmaxima

In de consultatiereactie op het eerdere ontwerp wetsvoorstel Verzamelwet Justitie en Veiligheid van 3 december 2020 heeft de politie al een positief advies gegeven over het onderdeel dat zag op de gelijkkluidende verhoging van het strafmaximum voor mensensmokkel. Die brengt een welkome uitbreiding van de strafvorderlijke bevoegdheden met zich mee, nu ook de voorbereidingshandelingen ten behoeve van de uitvoering van het gronddelict strafbaar gesteld worden. Door de verhoging van het strafmaximum en de daarmee samenhangende mogelijkheid tot opsporing in het kader van de strafbaar gestelde voorbereidingshandelingen, lijkt inderdaad de slagkracht van het opsporingsonderzoek bevorderd te worden. Ook nu dit wetsvoorstel hernieuwd afzonderlijk wordt ingebracht en toegelicht, concludeert ondergetekende dat de voorstellen onverminderd goed kunnen bijdragen aan de opsporingspraktijk.

Het advies is bij de vormgeving van het voorgestelde zesde lid van artikel 197a Wetboek van Strafrecht nog aandacht te geven aan de relatie tot de thans maximale tijdelijke straf als opgenomen in artikel 10 tweede lid van het Wetboek van Strafrecht.

Uitvoeringsconsequenties

In genoemd advies van 3 december 2020 is door de politie aangegeven dat het verhogen van het strafmaximum in algemene zin invloed kan hebben op het werk van de politie en het openbaar ministerie. Het advies is de consequenties van deze wijziging nader te duiden en in kaart te doen brengen.

Onderwerp
Consultatieadvies

Datum
29 april 2022

Pagina
3 van 3

Daarom kan worden onderschreven dat als het gaat om de gevolgen voor de uitvoering en de financiën ook in het onderhavig wetsvoorstel wordt bevestigd dat de precieze uitvoeringsconsequenties van het voorstel tot de uitbreiding van de extraterritoriale rechtsmacht over mensensmokkel na de consultatiefase nader dienen te worden geduid.